

ДОХОДИ ЗАГАЛЬНОГО ФОНДУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Сучасний етап державотворення в Україні характеризується завершенням розбудови нової моделі державного управління, що базується на принципах демократії, верховенства права, розподілу влади, визнання та гарантування місцевого самоврядування. Водночас практика свідчить про не вирішення багатьох проблемних питань у різних сферах суспільного життя, які потребують невідкладного розв'язання для забезпечення збалансованого та динамічного розвитку як регіонів, так країни загалом. Органи місцевого самоврядування мають стати головним елементом і суб'єктом процесу децентралізації, а місцеві бюджети – їх достатнім фінансовим підґрунтям.

Аналіз останніх наукових досліджень засвідчив, що цю проблему вивчають багато науковців, серед яких: О. Василик, В. Кравченко, О. Кириленко, В. Зайчикова, І. Луніна, Ц. Огонь, С. Слухай, С. Юрій та ін., які безпосередньо розглядають питання реформування місцевих бюджетів.

Зауважимо, що чинна система формування доходів місцевих бюджетів України потребує серйозного удосконалення за напрямками, передбаченими Концепцією реформування місцевих бюджетів [2, с. 12].

Місцевий бюджет – кошторис щорічних доходів і видатків місцевих органів влади. Визначаються державним устроєм і відповідним адміністративним поділом [3, с. 121].

Місцевими бюджетами в Україні визнаються бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування [1, с. 5].

Місцевий бюджет відповідно до статті 63 Бюджетного кодексу України, містить надходження і витрати на виконання повноважень органів влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Ці надходження і витрати становлять єдиний баланс відповідного бюджету.

На даний час до складу місцевих відносяться 12213 бюджетів: бюджет Автономної Республіки Крим; бюджети міст Києва і Севастополя, що мають статус міст державного значення; 24 бюджети органів влади обласного рівня; 453 міських бюджетів, в тому числі 174 бюджети міст обласного значення; 488 бюджетів органів влади районного рівня; 83 ра-

йонних у містах бюджетів; 887 селищних бюджети та 10275 бюджетів сільських рад.

За даними Державного казначейства України, у 2009 році до доходної частини місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) загального та спеціального фондів разом надійшло 71,0 млрд грн, що на 3,8% або на 2,8 млрд менше, ніж відповідний показник 2008 року.

Рівень виконання річного плану доходів, затвердженого місцевими радами на 2009 рік, склав 90,7%, у 2008 році – 97,8%.

Виконання доходної частини місцевих бюджетів у 2007–2009 роках характеризують дані, наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Надходження доходів місцевих бюджетів за 2007–2009 рр.*

Доходи	2007	2008	Затверджено місцевими радами на 2009	Фактичні надходження за 2009	Виконання надходжень, затверджених місцевими радами, %
Всього млн грн, у т.ч.:	58349,0	73872,1	78316,5	71028,6	90,7
загальний фонд	44899,0	59878,8	65818,1	59631,5	90,6
спеціальний фонд	13450,0	13993,3	12498,4	11397,1	91,2

Надходження до загального фонду місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) у 2009 році склали 59,6 млрд грн, що становить 90,6% річного плану, затвердженого місцевими радами.

У структурі доходів загального фонду місцевих бюджетів порівняно з попередніми роками суттєвих змін не відбулося (рис. 1).

В 2009 році у структурі доходів загального фонду місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) 96,6% належить податковим надходженням, обсяг яких за рік склав 57,6 млрд грн, що на 0,2% менше, ніж аналогічний показник 2008 року.

Основні зміни у структурі податкових надходжень місцевих бюджетів в 2009 році – це зменшення питомої ваги податку з доходів фізичних осіб до 77,2%, у 2008 році його частка становила 79,5%, та зростання частки плати за землю з 11,6% до 14,5%.

* Примітка. Складено автором на підставі даних Державного казначейства України.

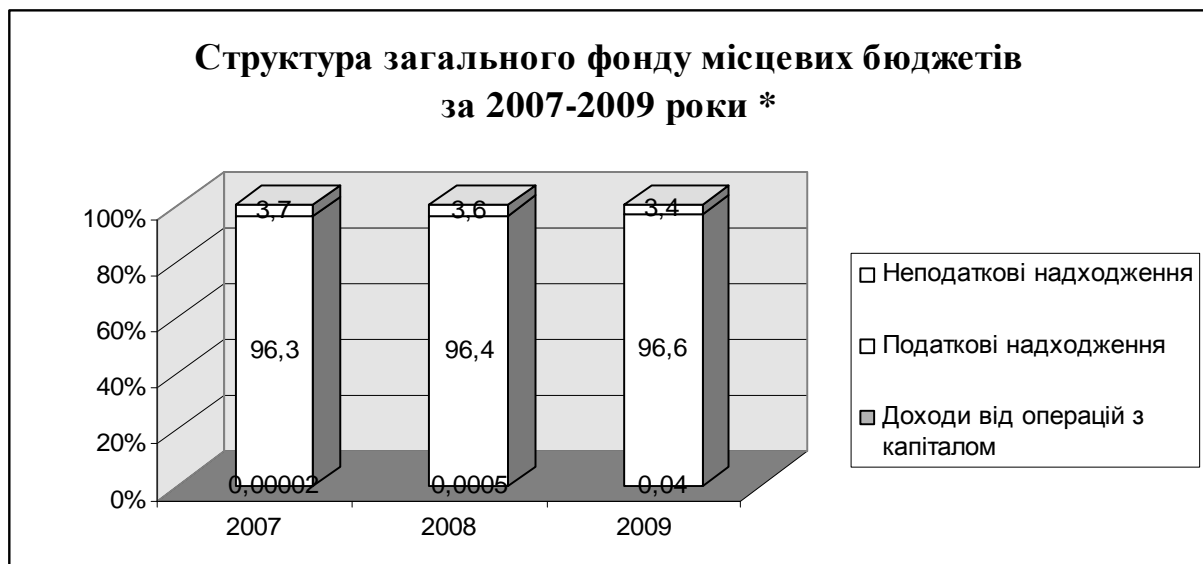

Рис. 1. Структура доходів загального фонду місцевих бюджетів за 2007–2009 рр.*

Податок з доходів фізичних осіб продовжує зберігати позицію найвагомішого за обсягом джерела наповнення доходної частини місцевих бюджетів. При цьому номінальні надходження цього податку за 2009 рік склали 44,5 млрд грн, що на 1,4 млрд грн менше за показник 2008 року [4].

Другим за обсягом джерелом надходжень до місцевих бюджетів традиційно є плата за землю. За 2009 рік до місцевих бюджетів надійшло 8,4 млрд грн від справляння цього податку, що на 25,2% більше, ніж відповідний показник 2008 року [5].

У 2009 році до місцевих бюджетів надійшло 1,8 млрд грн єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва, що на 4,8% менше, ніж обсяги надходження попереднього року [6].

Надходження місцевих податків і зборів за аналізований період склали 808,6 млн грн, що на 1,4% менше, ніж у 2008 році. Їх частка у структурі доходів загального фонду місцевих бюджетів продовжила демонструвати спадну тенденцію і склала лише 1,3%.

За 2009 рік номінальний обсяг неподаткових надходжень загального фонду місцевих бюджетів склав 2,0 млрд грн, що на 7,5% менше, ніж відповідний показник 2008 року.

Структуру неподаткових надходжень загального фонду місцевих бюджетів зображено на рис. 2.

* Примітка. Розраховано автором на підставі даних Державного казначейства України.

Рис. 2. Структура неподаткових надходжень до загального фонду місцевих бюджетів за 2007–2009 рр.*

В 2009 році порівняно з показниками 2008 року темпи приросту доходів від власності та підприємницької діяльності 4,1%, адміністративних зборів та платежів, доходів від некомерційного та побічного продажу – 3,5%, водночас, інші неподаткові надходження зменшилися на 57,2%.

Найбільшими за обсягами статтями неподаткових надходжень до загального фонду місцевих бюджетів у 2009 році були [6]:

- плата за оренду цілісних майнових комплексів та іншого державного майна (740,6 млн грн);
- адміністративні штрафи у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху (435,9 млн грн);
- державне мито (341,5 млн грн);
- надходження від розміщення в установах банків тимчасово вільних бюджетних коштів (210,9 млн грн).

Таким чином, фактичні обсяги основних категорій доходів загального фонду місцевих бюджетів є досить значними, а більшість з них має тенденцію до зростання. Проте, питома вага з-поміж їх більшості є досить незначною. Це призводить до істотного трансфертного фінансування місцевих бюджетів, що є об'єктивно необхідним на сучасному етапі розвитку.

* Примітка. Розраховано автором на підставі даних Державного казначейства України.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001. – №37-38. – ст. 189.
2. Про схвалення концепції реформування місцевих бюджетів: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.05.2007р. №308-р // Офіційний вісник України. – 2007. – №38. – Ст. 1526. – С.12.
3. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1/Редкол.: ... С.В.Мочерний (відп.ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с. – С. 121.
4. За даними Державного комітету статистики України – доступний з: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ2008/ds/kn/kn_u/kn0908_u.html>.
5. За даними Державного комітету статистики України – доступний з: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ2009/ds/kn/kn_u/kn0909_u.html>.
6. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2009 рік / [Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В., Самчинська І.В.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К.: 2009. – 136 с.